

tracta fuerit, immortalitas succedet. Si nullus erit inimicus, « Quasi novissima destruetur mors. » Bonum nostrum cui suspiramus, pax erit. Ecce bonum, fratres, magnum bonum pax vocatur. Quærebatis quid vocaretur: Aurum est, argentum est, an fundus, an vestis? Pax est. Non pax, qualem inter se habent homines, infidam, instabilem, mutabilem, incertam: nec pax talis, qualem secum habet ipse unus homo. Diximus enim quia et secum pugnat homo: usquequo domet omnes cupiditates, adhuc pugnat. Qualis ergo pax? « Quam oculus non » vidit, nec auris audivit¹. » Qualis pax? De Jerusalem, quia Jerusalem interpretatur visio pacis. Sic ergo « Bene » dicat te Dominus ex Sion, et videas bona quæ sunt Jerusalem, » et videas « Omnes dies vitæ tuæ. Et videas, non filios tuos tantum, sed « Filios filiorum tuorum². » Quid est, filios tuos? Opera tua quæ hic agis. Qui sunt filii filiorum? Fructus operum tuorum. Facis eleemosynas, filii tui sunt: propter eleemosynas accipis vitam æternam, filii filiorum tuorum sunt. « Videas filios filiorum tuorum: » et erit quod sequitur, quo concluditur, « Pax super Israël. » Hæc pax vobis prædicatur a nobis, ipsa amatur a nobis, ipsa ut a vobis ametur, optamus. Ad illam pacem perveniunt, qui et hic pacifici fuerint. Illi sunt et hic pacifici, qui et ibi; qui circumeunt mensam Domini tanquam novellatio olivarum, ut non sit sterilis arbor, qualis fuit illa ficulnea, ubi fructum non invenit esuriens Dominus. Et videtis quid ei contigerit. Folia sola habebat, fructum non habebat³. Sic sunt qui verba habent, et facta non habent. Veniens esuriens Dominus non ibi invenit quod manducet: quia fidem nostram et facta bona esurit Dominus. Pascamus illum bene vivendo, et pascet nos in æternum nobis vivere donando.

¹ 1 Cor. 11, 9. — ² Psal. cxxvii, 6. — ³ Matth. xxi, 18, 19.

ENARRATIO

IN PSALMUM CXXVIII.

Sermo ad plebem.

I. PSALMUS quem cantavimus, brevis est¹: sed sicut scriptum est in Evangelio de Zacchæo, statuta brevis, et magnus in opere²: sicut scriptum est de illa vidua, quæ duo minuta misit in gazophylacium³; brevis pecunia, sed magna charitas⁴: sic iste Psalmus, si verba numeres, brevis est; si sententias appendas, magnus est. Non ergo nos poterit diutius usque ad fastidium detinere. Quare? Advertat prudentia vestra, et adsit intentio christiana: sonet verbum Dei volentibus, nolentibus, opportune, importune. Invenit sibi locum, invenit corda ubi requiescat, invenit terram ubi germinet et fructum ferat. Nam quia multi mali sunt et iniqui, quos portat Ecclesia usque in finem, manifestum est: et hi sunt quibus verbum Dei superfluum est; et aut sic in illos cadit, quomodo semen in via conculcatur, et a volatilibus colligitur⁵; aut sic in eos cadit, quomodo semen in petrosa loca, ubi non habet terram multam, statim exit, et calefacto sole arecit, quia non habet radicem; aut sicut inter spinas, quod etsi germinet et conetur in auras surgere, offocatur tamen multitudine spinarum. Tales autem sunt qui verbum Dei contemnunt sicut via, aut qui ad horam gaudent, et

¹ Vide D. Guillon, tom. xxii, pag. 55-66. — ² Luc. xix, 3. — ³ Marc. xii, 43. — ⁴ Luc. xi, 2, etc. — ⁵ Matth. xm, 4, etc.

facta tribulatione, sicut aestu solis, arescunt; aut qui cogitationibus et curis et sollicitudine hujus mundi, tanquam spinis avaritiæ offocant quod in illis cœperat germinare. Est autem etiam terra bona, quo semen cum ceciderit, affert fructum, aliud tricenum, aliud sexagenum, aliud centenum: sive parum, sive multum, omnes in horreo erunt. Sunt ergo tales, et propter hos loquimur. Propter hos loquitur Scriptura, propter hos non tacet Evangelium. Sed et illi audiant, ne forte aliud sint hodie, aliud cras; ne forte mutantur audiendo, aut arent viam, aut lapides purgent, aut spinas evellant. Dicat Spiritus Dei, dicat nobis, cantet nobis; sive velimus saltare, sive nolimus, cantet ipse. Sicut enim qui saltat, membra movet ad cantum: sic qui saltant ad præceptum Dei, operibus obtemperant sono. Ideo qui noluerunt hoc facere, quid illis Dominus dicit in Evangelio? « Cantavimus vobis, et non saltastis; planximus, et non lamentastis¹. » Cantet ergo: credimus in Dei misericordiam, quia erunt de quibus nos consoletur. Nam qui pertinaces sunt, perseverantes in malitia, quamvis audiant verbum Dei, scandalis quotidie perturbant Ecclesiam. De talibus dicit iste Psalmus; sic enim cœpit:

II. « Sæpe expugnaverunt me a juventute mea². » Ecclesia loquitur de his quos tolerat, et tanquam diceretur: Numquid modo? Olim est Ecclesia: ex quo vocantur sancti, est Ecclesia in terra. Aliquando in solo Abel Ecclesia erat, et expugnatus est a fratre malo et perduto Cain. Aliquando in solo Enoch Ecclesia erat, et translatus est ab iniquis³. Aliquando in sola domo Noë Ecclesia erat, et pertulit omnes qui diluvio perierunt, et sola arca natavit in fluctibus, et evasit ad siccum⁴. Aliquando in solo

¹ Matth. xi, 17. — ² Psal. cxxviii, 1. — ³ Gen. iv, 8. — ⁴ Gen. vi, 24, et vi, 8.

Abraham Ecclesia erat, et quanta pertulit ab iniquis, novimus. In solo filio fratris ejus Lot, et in domo ejus in Sodomis Ecclesia erat, et pertulit Sodomorum iniquitates et perversitates¹, quousque Deus eum de medio ipsorum liberavit. Cœpit esse et in populo Israël Ecclesia, pertulit Pharaonem et Ægyptios. Cœpit et in ipsa Ecclesia, id est, in populo Israël numerus esse sanctorum: Moyses et cæteri sancti pertulerunt iniquos Judæos populum Israël. Ventum est et ad Dominum nostrum Jesum Christum, prædicatum est Evangelium, dixit in Psalmis: « Annuntiavi et locutus sum; multiplicati sunt super numerum². » Quid est, « Super numerum? » Non solum illi crediderunt, qui pertinent ad numerum sanctorum; sed et super numerum intrarunt; multi justi, sed et plures iniqui; et pertulerunt justus iniquos. Quando? In Ecclesia. Numquid modo solum, ex quo enumerat, ex quo commemorat? Ideo ne miraretur modo Ecclesia, vel ne quisquam miraretur in Ecclesia, volens esse membrum bonum Ecclesiæ, audiat et ipsam Ecclesiam matrem suam dicentem sibi: Noli mirari ad ista, fili: « Sæpe expugnaverunt me a juventute mea³. »

III. Magnus affectus sic cœpisse Psalmum: « Sæpe expugnaverunt me a juventute mea. » Quasi aliquid jam loquebatur: videtur enim non cœpisse, sed respondisse. Respondit autem, quibus? Cogitantibus et dicentibus: Quanta mala perferimus, quanta scandala crebrescunt quotidie, quando iniqui intrant in Ecclesiam et portamus eos? Respondeat autem Ecclesia de quibusdam, id est, de fortiorum voce respondeat querelis infirmorum, et confirmet firmi infirmos et grandes parvulos, et dicat Ecclesia: « Sæpe expugnaverunt me a juventute mea. Dicat vero Israël: Sæpe expugnaverunt me a juventute mea. »

¹ Gen. xix, 4. — ² Psal. xxxix, 6. — ³ Id. cxxviii, 2.

Dicat illud, non illud timeat. Quo enim valet, quod cum dixisset: « Sæpe expugnaverunt me, » addidit « A juventute mea? » Jam modo Ecclesiæ senectus expugnatur, sed non timeat: dicat: « Sæpe expugnaverunt me a juventute mea. » Numquid ideo non pervenit ad senectutem, quia non cessaverunt illi expugnando? numquid delere potuerunt? « Dicat vero Israël: » et consoletur se Israël, consoletur se ipsa Ecclesia de præteritis exemplis, et dicat: « Sæpe expugnaverunt me a juventute mea. »

IV. Quare expugnaverunt? « Etenim non potuerunt » mihi. Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores, » longe fecerunt injustitiam suam¹. » Quare expugnaverunt? « Quia non potuerunt mihi. » Quid est, « Non potuerunt mihi? » Fabricare. Quid est, « Non potuerunt mihi? » Non illis consensi ad malum. Omnis enim malus ideo persequitur bonum, quia non illi consentit bonus ad malum. Faciat aliquid mali, non objurget episcopus, bonus est episcopus: objurget episcopus, malus est episcopus. Rapiat aliquid, taceat cui rapit, bonus est: saltem loquatur et reprehendat, etsi non repetat, malus est. Malus est qui reprehendit raptorem, et bonus est qui rapit. Ambulet. « Manducemus et bibamus, cras enim moriemur². » Contra Apostolus: « Corrumpunt bonos mores colloquia mala³. » Sobrii estote justi, et nolite peccare. Sonat verbum, sonat sermo contradictor libidinis: at ille amicus libidinis suæ, et inimicus sermoni contradicenti amicæ suæ, infestus est, et odit sermonem Dei. Facta est amica avaritia, inimicus Deus. Contradicit enim Deus avaritiæ, et vult nihil possideri ab avaritia. Ego possidear, clamat. Quid vis ab avaritia possideri? Dura jubet, leviam jubeo: onus ejus grave, sarcina mea levis est: jugum ejus asperum est, jugum meum lene est³. Noli velle ab avari-

¹ Psal. cxxviii, 3. — ² Isaï. xxii, 13, et 1 Cor. xv, 32-34. — ³ Matth. xi, 30.

tia possideri. Jubet avaritia ut mare transeas, et obtemperas, jubet ut te ventis procellisque committas; jubeo ego ut ante ostium tuum ex eo quod habes des pauperi: piger es ad faciendum ante te opus bonum, et strenuus es ad transeundum mare. Quia avaritia imperat, servis: quia Deus jubet, odisti. Et quid? Cum odisse cœperit, incipit velle criminari eos a quibus audit bona præcepta, et velle per suspensiones suas crimina quærere servorum Dei. Qui nobis ista dicunt, ista non faciunt ipsi? Et ista sive quæ fiunt, sive quæ non fiunt, dicuntur fieri; et quæ fiunt bene, dicuntur male fieri: et quæ toleramus, ad culpam nostram applicantur. Nos quid respondemus? Noli me attendere, sermonem istum attende: ipse tibi loquitur per quemlibet, huic tu inimicus es. Concorda cum adversario tuo, cum es cum eo in via¹. Adversarium tuum sermonem Dei fecisti. Noli attendere quia ille tibi loquitur. Malus est per quem tibi loquitur: sed non est malus, qui tibi loquitur, sermo Dei. Accusa Deum, accusa, si potes.

V. Creditis, fratres, huc usque pervenisse eos, de quibus dicitur, « Sæpe expugnaverunt me a juventute mea, » ut etiam ipsum Deum accusare non dubitent? Accusas avarum, et ille accusat Deum quia fecit aurum. Noli avarus esse. Et non faceret Deus aurum. Jam hoc restat, quia mala tua opera cohibere non potes, accusas opera bona Dei: displicet tibi creator et fabricator mundi. Non faceret et solem: quia multi in fenestris contendunt de luminaribus, et ad judicia se trahunt. O si vitia nostra cohibeamus! Quia bona sunt omnia, quia bonus Deus qui fecit omnia: et laudant illum opera sua, considerata quia bona sunt, ab eo qui habet spiritum consideranti, spiritum pietatis et sapientiæ. Undique laudatur Deus ab operibus suis. Quomodo illum laudant opera sua per os trium puerorum?

¹ Matth. v, 25.

quid prætermissum est? Laudant cœli, laudant Angeli, laudant sidera, laudant sol et luna, laudant dies et noctes¹, laudant quidquid germinat de terra, laudat quidquid natat in mari, laudat quidquid volitat in aere, laudant omnes montes et colles, laudant frigora et æstus, et cætera omnia quæ Deus fecit, audistis quia laudant Deum: numquid audistis ibi quia laudat Deum avaritia, quia laudat Deum luxuria? Non laudant ista, quia non ipse illa fecit. Laudant ibi homines Deum: hominis creator est Deus. Avaritia opus est mali hominis; homo ipse opus est Dei. Et quid vult Deus? Occidere in te quod ipse fecisti, et salvare quod ipse fecit.

VI. Noli fœnerare. Tu accusas Scripturam dicentem, « Qui pecuniam suam non dedit ad usuram². » Non ego illud scripsi, non de ore meo primo exiit: Deum audi. Et ille: Clerici non fœnerent. Et forte qui tibi loquitur, non fœnerat: sed si fœnerat, fac quia et ipse fœnerat; numquid fœnerat qui per ipsum loquitur? Si facit quod tibi dicit, et non tu facis; tu in ignem³, ille in regnum. Si non facit quod tibi dicit, et pariter facit mala quæ facis, et dicit bona quæ non facit; pariter in ignem. « Fœnum » ardebit, verbum autem Domini manet in æternum⁴. » Numquid ardet sermo, qui tibi per illum locutus est? Aut Moyses est qui tibi loquitur, id est, bonus et justus famulus Dei; aut Pharisæus est cathedram Moysi sedens. Audisti et de ipsis: « Quæ dicunt facite; quæ autem faciunt » facere nolite⁵. » Non habes tu unde te excuses, quando sermo Dei tibi loquitur. Quia non potes interficere sermonem Dei, criminari quæris eos per quos loquitur tibi sermo Dei. Quære quantum vis, dic quantum vis, blasphema quantum vis. « Sæpe expugnaverunt me a juventute mea:

¹ Dan. iii, 57-90. — ² Psal. xiv, 5. — ³ *Supple vadis.* — ⁴ Isai. xl, 8.
— ⁵ Matth. xxiii, 3.

» dicat vero Israël, Sæpe expugnaverunt me a juventute mea. » Audent etiam fœneratores dicere, Non habeo aliud unde vivam. Hoc mihi et latro diceret, deprehensus in fauce; hoc et effractor diceret, deprehensus circa parietem alienum; hoc mihi et leno diceret, emens puellas ad prostitutionem; hoc et maleficus incantans mala, et vendens nequitiam suam: quidquid tale prohibere conaremur, responderent omnes, quia non haberent unde viverent, quia inde se pascerent; quasi non hoc ipsum in illis maxime puniendum est, quia artem nequitiae delegerunt, unde vitam transigant, et inde se volunt pascere, unde offendant eum a quo omnes pascuntur.

VII. Sed cum clamaveris hoc et dixeris, illi respondent, Si sic, non huc accedimus. Si sic, non intramus in ipsam Ecclesiam. Veniant, intrent, audiant: « Sæpe expugnaverunt me a juventute mea. Etenim non potuerunt mihi: supra dorsum meum fabricaverunt peccatores: » hoc est, non potuerunt agere ut consentiam, fecerunt quod portem. Quam præclare dictum est, quam optime significavit, « Etenim non potuerunt mihi: supra dorsum meum fabricaverunt peccatores. » Agunt nobiscum, primo ut consentiamus illis ad facta mala: si non consenserimus, Tolerate nos, dicunt. Ergo quia non potuisti mihi, ascende in dorsum meum: portare te habeo quousque veniat finis¹. Sic enim mihi præceptum est, ut fructum afferam cum tolerantia. Non te corrigo, tolero te: aut forte cum tolero te, corrigis te. Si non te corrigis usque in finem, tolero te usque in finem: et usque in finem super dorsum meum eris, usque ad tempus. Numquid semper super dorsum meum eris? Veniet enim qui inde te excutiat. Veniet tempus messis, veniet finis sæculi, immitet Deus messorum. Messores autem Angeli sunt: se-

¹ Luc. viii, 15.

parant malos de medio justorum, sicut zizania a tritico; frumentum recondent in horreo, paleam autem comburent igni inextinguibili¹. Portavi quousque potui: jam gaudens transeo in horreum Dei, et securus canto, « Sæpe expugnaverunt me a juventute mea. »

VIII. Quid enim mihi facere potuerunt, quia « Expugnaverunt me a juventute mea? » Exercuerunt me, non oppresserunt. Valuerunt mihi sicut ignis ad aurum, non sicut ignis ad fœnum. Ignis enim accedens ad aurum, sordem tollit; accedens ad fœnum, in cinerem vertit. « Etenim non potuerunt mihi: » quia non consensi, quia non me fecerunt quales sunt ipsi. « Supra dorsum meum fabricaverunt peccatores, longe fecerunt injustitiam suam. » Fecerunt quod tolerem, et non fecerunt cui consentirem. Jam ergo injustitia ipsorum longe est a me. Mali mixti sunt bonis, non solum in sæculo; sed et in ipsa intus Ecclesia mali mixti sunt bonis. Nostis, et probastis; et magis probabit, si boni fueritis. « Cum enim crevisset herba et fructum fecisset, tunc apparuerunt zizania². » Nulli apparent mali in Ecclesia, nisi ei qui fuerit bonus. Nostis ergo quia mixti sunt, et semper et ubique dicit Scriptura, quia non separabuntur, nisi in fine. Sic quomodo mixti sunt, longe sunt a se. Ne quis ergo ex eo quod mixti sunt mali inter bonos, putaret iniquitatem esse juxta justitiam, « Non potuerunt, inquit, mihi: » id est, dixerunt, et male dixerunt, « Manducemus et bibamus, cras enim moriemur³. » Non corruerunt sermones mali mores bonos: in eo quod audivi a Deo, non cessi sermonibus hominum. Fecerunt mihi peccatores quod portarem, non cui commiscerer, et facta est iniquitas eorum longe a me. Quid enim tam prope, quam duo homines in una Ecclesia? quid tam longe, quam iniquitas a justitia? Ubi enim consensus,

¹ Matth. xiii, 27-43. — ² Ibid. 26. — ³ Isaï. xxii, 13, et I Cor. xv, 32.

ibi propinquitas. Ligantur duo, et mittuntur ad judicem; latro et colligatus, ille sceleratus, ille innocens, una catena ligantur, et longe sunt a se. Quantum longe sunt a se? Quantum longe est scelus ab innocentia. Ecce isti longe sunt ab invicem. Alius latro in Hispania facit scelera, proximus ei est qui facit in Africa. Quantum proximus? Quantum sibi junguntur scelus et scelus, quantum sibi junguntur latrocinium et latrocinium. Nemo ergo timeat mixtos sibi corpore malos. Longe ab illis sit corde, et securus portat quod non timet. « Longe fecerunt injustitiam suam. »

IX. Quid occurrit? Florent illi qui regnant inique: et ut sermonem loquamur vulgi, tonant iniqui, extolluntur in typhos, in calumnias. Quid ergo, semper hoc? Non. Audi quod sequitur: « Dominus justus concidet cervices peccatorum. » Intendat Charitas Vestra. « Dominus, » inquit, justus concidet cervices peccatorum¹. « Quis non contremiscat? Quis enim non peccavit? » Dominus justus concidet cervices peccatorum. « Omnibus qui audiunt, intrat tremor in cor, si credunt Scripturæ Dei. Si enim sibi sine causa tundunt homines pectora, mentiuntur quia tundunt pectora, si justus sunt: et in eo quod mentiuntur Deo, fiunt peccatores. Si ergo veraciter sibi tundunt pectora, peccatores sunt. Et quis nostrum non sibi tundit pectus? Et quis nostrum non elidit oculos ad terram, sicut ille Publicanus, et dicit, « Domine propitius esto mihi peccatori²? » Si ergo omnes peccatores, et nemo invenitur sine peccato; omnibus timendus est gladius in cervices: quia « Dominus justus concidet cervices peccatorum. » Non puto, fratres mei, quia omnium peccatorum: sed in membro quod percutit, ibi designat quos peccatores percutiat. Non enim dixit, Dominus justus concidet manus peccatorum: aut, Dominus

¹ Psal. cxxviii, 4. — ² Luc. xviii, 13.

justus concidet pedes peccatorum, non dixit : sed quia peccatores superbos volebat intelligi, superbi autem omnes cervicati sunt, qui non solum faciunt mala, sed nec agnoscere volunt, et quando objurgantur, justificant se : (Ecce fecisti, saltem agnosce quid feceris : odit Deus peccatorem, oderis et tu ; conjungere Deo, simul persequemini peccatum tuum. Non, inquit : ego bene feci, Deus male fecit. Quid hoc est? Ego nihil mali feci, inquit : quia Saturnus fecit, quia Mars fecit, quia Venus fecit : ego nihil feci, stellæ fecerunt. Justificas te, accusas Deum qui fecit stellas, qui ornavit cœlum.) Itaque quoniam justificas peccatum tuum, et superbis adversus Deum, quia te facis extra culpam, et Deum in culpa, et tantum erexisti cervicem tuam, et cucurristi contra Deum, sicut scriptum est in Job, dicebat de impio peccatore, « Currens adversus Deum in crassa cervice scuti sui¹ ; » et ibi cervicem nominavit : quia sic te erigis, et non elidis oculos ad terram, et tundis pectus, et dicis : Domine, propitius esto » mihi peccatori; sed jactas te de meritis tuis : « Et vis » mecum, inquit Deus, judicio contendere, intrare mecum ad judicium² : » cum debeas in reatu tuo satisfacere Deo, et clamare ad illum, quod clamatur in alio Psalmo, « Si iniquitates observaveris, Domine, Domine, quis sustinebit³ ? » clamare ad illum, quod clamatur in alio Psalmo, « Ego dixi, Domine, miserere mei, sana animam meam, quia peccavi tibi⁴. » Quoniam hæc non vis dicere, sed justificas facta tua adversus sermonem Dei, venit in te quod sequitur Scriptura, et dicit, « Dominus justus » concidet cervices peccatorum⁵. »

X. « Confundantur, et avertantur retrorsum, omnes » qui oderunt Sion. » Qui oderunt Sion, oderunt Eccle-

¹ Job. xv, 26. — ² Jerem. ii, 29. — ³ Psal. cxxix, 3. — ⁴ Id. xl, 5. — ⁵ Id. cxxviii, 5.

siam : Sion Ecclesia est. Et qui intrant in Ecclesiam fide, oderunt Ecclesiam. Qui nolunt observare verbum Dei, oderunt Ecclesiam. « Super dorsum meum fabricaverunt. » Quid factura est Ecclesia, nisi portatura usque in finem ?

XI. Sed quid de illis dicit ? Sequitur, « Fiant sicut foenum tectorum, quod prius quam evellatur aruit¹. » Foenum tectorum, herba est quæ nascitur in tectis, in solario integulato. In alto videtur, et radicem non habet. Quanto melius humiliter nasceretur, et lætius viresceret ? Modo nascitur altius ad celeriore ariditatem. Nondum evulsum est, et aruit : nondum finiti sunt in judicio Dei, et jam non habent succum viriditatis. Attendite opera ipsorum, et videte quia aruerunt. Sed vivunt, et hic sunt : nondum ergo avulsi sunt. Aruerunt, sed nondum avulsi sunt. Facti sunt « Sicut foenum tectorum, quod prius quam evellatur » aruit. »

XII. Et venient messorum, sed non de illis implent manipulos. Venturi sunt enim messorum, et collecturi sunt triticum in horreum, et zizania alligabunt, et mittent in ignem. Sic et foenum tectorum expurgatur, et quidquid inde evellitur, in ignem mittitur ; quia et prius quam evellatur aruit. Non inde implet messor manus. Sequitur enim, et dicit, « Non replevit manum suam messor, et sinum » suum qui manipulos colligit². Messorum autem Angeli » sunt³, » Dominus dicit.

XIII. « Et non dixerunt transeuntes viam, Benedictio » Domini super vos, benediximus vos in nomine Domini⁴. » Nostis enim, fratres, quando transitur per operantes, est consuetudo ut dicatur illis, « Benedictio Domini super » vos. » Et magis ista consuetudo erat in gente Judæorum. Nemo transibat et videbat aliquos facere aliquod

¹ Psal. cxxviii, 6. — ² Ibid. 7. — ³ Matth. xiii, 39. — ⁴ Psal. cxxviii, 8.